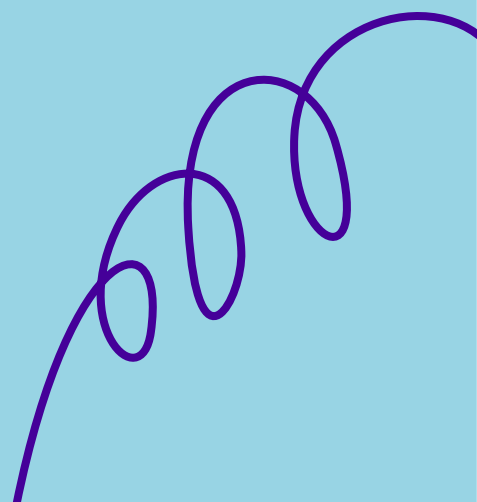

Vantaa

Korruption torjuntaohje

Kaupunginhallitus x.x.xxxx § x

Sisällysluettelo

Alkusanat.....	4
1. MITÄ KORRUPTIO ON?	5
1.1 KORRUPTIO ON VAIKUTUSVALLAN VÄÄRINKÄYTTÖÄ EDUN TAVOITTELEMISEKSI	5
1.2 KORRUPTIOILLA ON MONIA MUOTOJA	5
2. MILLÄ TOIMILLA KORRUPTIOTA EHKÄISTÄÄN JA SITÄ HAVAITAAN	8
2.1. HYVÄN HALLINNON PERIAATTEET	8
Asioiden valmistelu ja esittely	9
2.2. ESTEELLISYYS	10
2.3. VAARALLISTEN TYÖYHDISTELMIEN RISKI	11
2.4. SISÄINEN TARKASTUS.....	12
2.5. ILMIAANTOKANAVA	13
2.6. SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA	15
2.7. PÄÄTÖKSENTEKOPROSESSI	16
Korruption ilmenemismuotoja päätöksentekoprosesseissa.....	16
Päätösten perustelemattomuus ja tosiseikkojen pimittäminen.....	17
Vastapalvelukset oikeudettoman edun tavoittelun muotona.....	17
Toimivallan ylittäminen.....	17
2.8. JULKISUUSPERIAATE JA LÄPINÄKYVYYS.....	18
2.9. JULKISET HANKINNAT	19
Suosinta, syrjintä ja räätälöinti.....	20
Lainvastaiset suoramarkkinat ja suoramarkkinan tosiasiallisten perusteiden häivyttäminen.....	20
Sopimusten valvonnan laiminlyönnit ja lainvastaiset sopimusmuutokset	20
2.10. MAANKÄYTTÖ- JA RAKENTAMINEN	21
Korruption ilmenemismuodot maankäytössä ja rakentamisessa	21
Korruption ennaltaehkäisy maankäytössä ja rakentamisessa.....	22
2.11. AVUSTUKSET.....	23
2.12. VIRANHALTIJOIDEN JA TYÖNTEKIJÖIDEN VALINTAPROSESSIT	24

Avoimuus ja läpinäkyvyys.....	24
Eturistiriitojen ja sidonnaisuuksien hallinta	25
Yhdenvertaiset ja objektiiviset arviointikriteerit.....	25
Lahjonnan torjunta ja epäasiallisen vaikuttamisen estäminen.....	26
Kelpoisuuksien ja taustatietojen luotettava varmistaminen	26
Rekrytointiin osallistuvien osaaminen ja tuki.....	26
2.13. KORRUPTION ILMENEMISMUOTO – LAHJAN VASTAANOTTO	27
3. VANTAAN KAUPUNGIN KORRUPTIOTORJUNNAN TOIMINTAMALLI.....	29
Ennaltaehkäisemme korruptiota.....	29
Puutemme tehokkaasti korruptioon	29
Selvitämme korruptioepäilyt riippumattomasti.....	29
Kehitämme korruptiontorjuntaa.....	30
Sisäinen ilmoituskanava ja henkilöt.....	30

Alkusanat

Vantaan kaupungilla on nollatoleranssi korruptioon ja väärinkäytöksiin ja epäeettiseen toimintaan. Kaupungin toiminta on eettistä ja perustuu avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen.

Korruptioepäilyihin puututaan johdonmukaisesti. Jokaisella kaupungin viranhaltijalla ja työntekijällä on velvollisuus puuttua ja ilmoittaa havaitsemistaan väärinkäytösepäilyistä. Epäilyistä voi ilmoittaa anonyymisti ilmiantokanavan kautta, omalle esihenkilölle, toimialan johdolle tai toimialan lakimiehille.

Tämän ohjeen tarkoituksena on lisätä ymmärrystä ja tietoisuutta korruption merkityksestä, vahingollisuudesta, riskialuista ja erilaisista ilmenemismuodoista, mikä edistää korruption havaitsemista ja tehokkaampaa torjuntaa. Tämän ohjeen tarkoituksena on myös edistää tietoisuutta asiaa koskevasta lainsäädännöstä sekä niistä Vantaan kaupungilla käytössä olevista ohjeista ja toimintatavoista, jotka ehkäisevät korruptiota ja jotka mahdollistavat korruption ilmituloa.

Kaupunginjohtaja

Pekka Timonen

1. MITÄ KORRUPTIO ON?

1.1 KORRUPTIO ON VAIKUTUSVALLAN VÄÄRINKÄYTTÖÄ EDUN TAVOITTELEMISEKSI

Väärinkäyttö voi olla lainvastaista tai muuten epäeettistä. Korruption keskeisenä piirteenä on yleisen edun loukkaaminen ja oikeudettoman yksityisen edun tavoittelu. Vaikutusvallalla tarkoitetaan tässä yhteydessä toimivaltaa, kykyä sekä asemaa valmistella tai tehdä päätöksiä sekä vaikuttaa toisen toimijan toimintaan tai päätöksiin sekä käyttäytymiseen ja mielipiteisiin. Korruptiosta saatava etu voi olla taloudellista, poliittista tai sosiaaliseen asemaan liittyvää etua, informaatiota tai muuta hyötyä kuten haitalliselta seuraamukselta välttyminen. Vaikutusvallan väärinkäyttöön liittyy rationalisointi, jolla toimijat oikeuttavat itselleen lainvastaisen tai epäeettisen toiminnan.

Korruptioon voivat syyllistyä niin yksityishenkilöt, julkisyhteisöjen palveluksessa olevat, luottamushenkilöt kuin elinkeinoelämän palveluksessa olevat.

Korruptio hidastaa taloudellista kehitystä, heikentää julkisen hallinnon tehokkuutta ja tuloksellisuutta, voi johtaa julkisten varojen väärinkäyttöön sekä heikentää luottamusta oikeusvaltioon ja demokratiaan.

Vaikka Suomea pidetään yhtenä vähiten korruptoituneista maista maailmassa, myös Suomessa korruptiota esiintyy. Tutkimusten mukaan korruptiota ja sen riskejä esiintyy erityisesti elinkeinoelämän ja viranomaisten välisessä toiminnassa.

1.2 KORRUPTIOILLA ON MONIA MUOTOJA

Yleensä korruptio rinnastetaan lahjontaan eli rahan, palvelun tai muun edun antamiseen vastuullisessa asemassa olevalle henkilölle tai henkilölle, joka pystyy vaikuttamaan päätöksentekijään vastapalveluksen toivossa tai vastaavasti

oikeudettoman edun pyytämiseen palveluksesta. Lahjonta on kuitenkin vain yksi korruption muoto. Valtaosa Suomen korruptiosta ilmenee muulla tavalla. Korruptio voi ilmetä suosimisena, eturistiriitoina tai epäeettisenä päätöksentekona.

Korruptio tapahtuu useimmiten julkisuudesta piilossa ja siksi vain murto-osa siitä tulee viranomaisten tai kansalaisten tietoon. Korruptio voi vaihdella pienistä vastapalveluksista järjestelmälliseen ja laajaan lahjontaan ja sitä esiintyy kaikilla yhteiskunnan aloilla.

Korruptio voidaan jakaa ilmiikorruptioon ja piilokorruptioon. Ilmiikorruption keskeisiä piirteitä ovat lahjonta, muut rikokset ja virkarikkeet. Piilokorruptiossa käytetään esimerkiksi poliittista tai taloudellista valtaa väärin, vaikka toimitaan muodollisesti lakien ja säädösten puitteissa. Piilokorruptiota esiintyy henkilökohtaisissa verkostoissa, joiden piirissä olevia suositaan ja heille jaetaan oikeudettomia etuja ja valtaa.

Korruption keskeisiä riskialueita ovat rakennusala, julkiset hankinnat ja tarjouskilpailut, yhdyskuntasuunnittelu, poliittinen päätöksenteko ja rahoitus. Viranomaisten ja elinkeinonharjoittajien välillä korruptio voi ilmetä esimerkiksi yrityksen huomattavan suurina edustuskuluina, jotka kohdistuvat säännöllisesti tiettyihin virkamiehiin. Julkisilla varoilla saatetaan tehdä ylisuuria materiaalihankintoja, joista osa voi päätyä myös hankinnasta vastanneen virkamiehen tai hänen lähipiiriinsä käyttöön. Korruptio voi ilmetä myös rekrytointien, hankintojen ja muun päätöksenteon yhteydessä perheenjäsenten tai tuttavien suosimisena

Korruptio kunnallishallinnossa on ilmiönä moninainen ja ilmenee luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja työntekijöiden vaikutusvallan ja vastuullisen aseman käytön lainvastaisina tai epäeettisinä menettelyinä. Vaikutusvaltaa käytetään väärin usein virallisten päätöksentekorakenteiden ulkopuolella, mikä vaikeuttaa väärinkäytön havaitsemista.

Korruptioon voi liittyä puuttumattomuuden ja huonon hallinnon suojelun kulttuuri, minkä takia korruptiota ei estetä tehokkaasti, johdonmukaisesti ja puolueettomasti. korruptiota havaitsevat osallistuvat tällöin passiivisesti

väärinkäytöksiin tai epäeettiseen toimintaan antaessaan toimintatavoille tietoisella puuttumattomuudellaan ja vaitiolollaan hyväksynnän.

2. MILLÄ TOIMILLA KORRUPTIOTA EHKÄISTÄÄN JA SITÄ HAVAITAAN

2.1. HYVÄN HALLINNON PERIAATTEET

Hyvän hallinnon periaatteet muodostavat kunnan korruptiontorjunnan perustan. Kun korruptiontorjunnan toimintamalli rakennetaan näiden periaatteiden varaan, se ei ole irrallinen ohjeistus, vaan osa normaalia ja laadukasta päätöksentekoa, valmistelua ja palvelutuotantoa. Alla keskeiset hyvän hallinnon periaatteet ja niiden käytännön soveltaminen kunnan korruptiontorjunnassa.

Yhdenvertaisuusperiaate. Viranomaisen velvollisuus kohdella hallinnon asiakkaita tasapuolisesti ja johdonmukaisesti. Vaatimus tasapuolisesta kohtelusta merkitsee sitä, että hallinnossa asioiville pyritään turvaamaan yhdenvertaiset mahdollisuudet asioidensa hoitamiseen ja oikeuksiensa valvomiseen. Tasapuolisen kohtelun merkitys korostuu silloin, kun viranomainen käyttää yksityisten oikeusasemaan tai toimintamahdollisuuksiin kohdistuvaa harkintaa. Yhdenvertaisuusperiaatteeseen sisältyy myös johdonmukaisuuden vaatimus. Ratkaisutoiminnan tulisi olla johdonmukaista siten, että harkinnan kohteena olevia tosiseikkoja arvioidaan samankaltaisissa tapauksissa samoin perustein. Esimerkiksi kaavoitus ja rakennuslupa-asioissa tulee asiakkaita kohdella yhdenvertaisesti.

Tarkoitussidonnaisuuden periaate. Viranomaisen velvollisuus käyttää toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan perusteltuihin tarkoituksiin ja kiello käyttää yleistä toimivaltaansa väärin. Jos viranomainen toimii vastoin tarkoitussidonnaisuuden periaatetta, kyse on harkintavallan väärinkäytöstä. Periaate sisältää yleisen kiellon käyttää väärin mitä tahansa viranomaisen tehtäviin ja toimivaltaan kuuluvaa elementtiä.

Objektiviteettiperiaate. Objektiviteettiperiaate edellyttää hallintotoiminnan olevan puolueetonta, riippumatonta ja asianmukaista. Viranomaisen toiminta ja päätöksenteko eivät saa perustua epäasiallisiin perusteisiin. Viranomaisen tulee

toimia itsenäisesti suhteessa epäasialliseen ulkopuoliseen vaikuttamiseen. Kaupungin viranhaltija ei saa esimerkiksi suosia ystäviään tai tavoitella itselleen hyötyä. Objektiviteettiperiaatteen keskeinen tavoite on turvata yksilön luottamus hallintotoiminnan tasapuolisuuteen ja puolueettomuuteen. Objektiviteettiperiaate ilmenee erityisesti kaupungin hallinnossa noudatettavissa esteellisyysäännöksissä. Viranhaltijat eivät saa olla esteellisiä. Jos virkamies on esteellinen, tämä ei saa osallistua päätöksentekoon.

Suhteellisuusperiaate. Viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa laissa määriteltyyn päämäärään nähden. Suhteellisuusperiaatteen kannalta saattaa tulla arvioitavaksi esimerkiksi viranomaisen taloudellisen päätöksenteon oikeasuhtaisuus. Viranomainen ei voi myöntää avustuksia tai muita taloudellisia tukia, jotka ovat määrältään suhteettomia. Luottamuksensuojaperiaate. Viranomaisen toimien on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Luottamuksensuojaperiaate Viranomaisten on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia. Luottamuksensuojaperiaate merkitsee, että viranomaisella on velvollisuus noudattaa tekemiään päätöksiä ja niihin mahdollisesti sisältyviä sitoumuksia tai lupauksia. Esimerkiksi kaupungin pienhankintaohjeessa mainittujen periaatteiden noudattamatta jättäminen on luottamuksensuojaperiaatteen vastaista.

Asioiden valmistelu ja esittely

Hyvään hallintoon kuuluu olennaisena osana asioiden puolueeton ja asiantunteva valmistelu sekä virkavastuulla tapahtuvaan esittelyyn. Asioiden valmistelijoina ja esittelijöinä toimivilla kaupungin viranhaltijoilla on luottamushenkilöiden ohella tärkeä rooli päätöksenteossa, sillä he tekevät päätösten syntymisen mahdollistavan taustatyön. Toimielinten esittelijät pystyvät päätösehdotuksillaan vaikuttamaan merkittävästi päätöksentekoon. Esittelyyn liittyy viranhaltijan velvollisuus vastata päätösten asianmukaisesta valmistelusta ja esittelystä päätöksentekijälle. Esittelijä vastaa päätöksen laillisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta esittelynsä mukaisen päätöksen osalta. Viranhaltija on velvollinen asian valmistelussa ja esittelyssä noudattamaan voimassa oleva lainsäädäntöä eikä viranhaltijaa voida

velvoittaa tai käskää valmistelemaan tai esittelemään toimielimelle määrätyn sisältöistä päätöstä.

2.2. ESTEELLISYYS

Esteellisyys on keskeinen osa kaupungin korruptiontorjuntaa ja hyvän hallinnon varmistamista. Kaupunki noudattaa hallintolain esteellisyysäännöksiä, joiden tarkoituksena on varmistaa päätöksenteon puolueettomuus ja estää eturistiriidat. Kaupungin viranhaltijoiden, työntekijöiden ja luottamushenkilöiden tulee tunnistaa oma esteellisyytensä ja ilmoittaa siitä viivytyksettä ennen asian käsittelyä. Esteellisellä henkilöllä ei ole oikeutta osallistua asian valmisteluun, käsittelyyn tai päätöksentekoon, ja esteellisyys merkitään aina asian dokumentteihin tai pöytäkirjaan. Esteellisyys perustuu kuntalain ja hallintalain säännöksiin.

Esteellisyyteen liittyviä riskejä arvioidaan osana korruptiontorjunnan riskienhallintaa erityisesti hankinnoissa, kaavoituksessa, lupamenettelyissä, sopimusasioissa ja muissa päätöksentekoa sisältävissä prosesseissa. Hankalien tai tulkinnanvaraisten tilanteiden osalta henkilöstö ja luottamushenkilöt voivat konsultoida kaupungin asiantuntijoita, kuten lakipalveluja, esteellisyyden arvioimiseksi asianmukaisesti.

Sidonnaisuuksien avoimuus sidonnaisuusrekisterin avulla tukee esteellisyysäännösten toimeenpanoa. Johtavilta viranhaltijoilta ja luottamushenkilöiltä edellytetään ajantasaisia sidonnaisuusilmoituksia, jotka pidetään julkisesti saatavilla läpinäkyvyyden varmistamiseksi. Henkilöstölle ja luottamushenkilöille järjestetään säännöllistä koulutusta esteellisyydestä, sen soveltamisesta ja tyypillisistä riskitilanteista. Esteellisyysäännösten noudattamista seurataan sisäisen valvonnan ja tarkastuksen keinoin, ja mahdolliset rikkomukset käsitellään kaupungin ohjeiden mukaisesti.

2.3. VAARALLISTEN TYÖYHDISTELMIEN RISKI

Vaarallinen työyhdistelmä tarkoittaa, että sama henkilö hoitaa useita työvaiheita, joihin liittyy virheiden tai väärinkäytösten riski, kuten tilauspäätöksen tekemistä ja sen maksamista. Vaarallisia työyhdistelmiä ehkäistään eriyttämällä tehtäviä, varmistamalla työvaiheiden riippuvuus eri henkilöistä ja parantamalla sisäistä valvontaa.

Vaarallisia työyhdistelmiä voi esiintyä kunnan eri toiminnoissa, ei vain taloushallinnossa.

Vantaan kaupungin [talouspalvelujen käsikirjan](#) mukaan ostolaskujen käsittelyssä työtehtävät on eriytetty niin, että laskun käsittelijä/asiatarkastaja tarkastaa laskun sekä perustietojen oikeellisuuden ja varmistaa, että tavara tai palvelu on vastaanotettu sekä lähettää laskun erikseen hyväksyttäväksi laskun hyväksyjälle. Laskun hyväksyjä omalta osaltaan varmistaa laskun oikeellisuuden ja hyväksyy laskun. Tällöin laskun käsittelyyn ja oikeellisuuden varmistamiseen osallistuu ainakin kaksi henkilöä. Useissa tapauksissa laskun käsittelijä ja asiatarkastaja ovat eri henkilöitä.

Kun laskun maksuprosessiin osallistuu useita henkilöitä, riski väärinkäytöksiin ja korruptioon pienenee. Tärkeää on laskun käsittelijöille annettu ohjeistus siitä, että he toimivat itsenäisesti ja varmistavat itsenäisesti ja omakohtaisesti, että tavara tai palvelu on vastaanotettu.

Vastaavasti työyhdistelmä eriytetään talouspalvelujen käsikirjan mukaisesti muissa taloushallinnon prosesseissa.

Yleisestikin on suositeltavaa, että kukaan yksittäinen kaupungin viranhaltija tai työntekijä ei tee yksin kaikkia työvaiheita prosesseissa, jotka aiheuttavat kaupungille taloudellisia seuraamuksia.

Viranhaltijoilla on kuitenkin oma, lainsäädäntöön liittyvät erityisasemansa. Hallintosäätö ja se nojalla annetut delegointipäätökset antavat yksittäisille viranhaltijoilla toimivallan tehdä esimerkiksi hankintapäätöksiä kaupungin puolesta. Viranhaltijan toimivalta on itsenäistä, esimerkiksi ylemmät viranomaiset eivät voi puuttua alemman viranomaisen tekemän

viranhaltijapäätöksen sisältöön. Viranhaltija myös vastaa itsenäisesti virkavastuulla päätöksen sisällöstä.

Vaikka viranhaltijan esihenkilöllä ei ole oikeutta antaa viranhaltijalle määräyksiä tämän tekemän viranhaltijapäätöksen sisällöstä, ei se estä esihenkilöä valvomasta tehtyjä viranomaispäätöksiä ja varmistamasta, että päätöksissä on noudatettu lakeja ja kaupungin ohjeistusta. Esihenkilö voi tällaisessa tilanteessa kohdistaa viranhaltijaan kurinpidollisia toimenpiteitä, jos siihen on aihetta.

Viranhaltijoiden päätösvaltaa valvotaan myös ottoharkinnan kautta. Hallintosäännöksen mukaisesti tietyt viranhaltijapäätökset on toimitettava kaupunginhallitukselle tai lautakunnille ottoharkintaan, jolloin toimitus voi ottaa asian uudelleen käsiteltäväkseen.

Yleensä vähänkin merkittävämmissä asioissa päätöksen tekevä viranhaltija harvoin on itse laatinut ja valmistellut päätöstä yksin, valmisteluun osallistuu useita henkilöitä, mikä eriyttää työtehtäviä ja pienentää väärinkäytöksen ja korruption riskiä. Suurissa hankinnoissa asian valmisteluun osallistuvien henkilöiden määrä on suuri, vaikka yksittäinen viranhaltija tekisikin lopullisen päätöksen.

Prosesseja kehittämällä voidaan poistaa vaarallisiin työyhdistelmiin liittyviä riskejä siellä, missä niitä havaitaan.

2.4. SISÄINEN TARKASTUS

Sisäisen tarkastuksen tehtävistä on määrätty hallintosäännössä. Hallintosäännön mukaan sisäisen tarkastuksen palveluyksikkö avustaa tarkastusjohtajan johdolla kaupunginhallitusta ja kaupunginjohtajaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuuden arvioinnissa ja kehittämisessä suorittamalla kaupunkikonsernin hallinnon, talouden ja toimintojen tarkastusta sekä tarjoamalla konsultointipalveluja.

Suoritettujen tarkastusten määrä vaihtelee vuosittain jonkin verran riippuen mm. henkilöstövaihdoksista, poissaoloista sekä ennen kaikkea tarkastusten laajuudesta. Viimeisen neljän vuoden aikana tarkastuksia on tehty vuosittain

keskimäärin 24 kappaletta, joista reilut 60 % on ollut varsinaisia tarkastuksia ja loput ns. jälkitarkastuksia. Tarkastukset kohdistuvat joko yksittäiseen toimintoon tai tapahtumaan, yksittäiselle palveluyksikölle tai palvelualueelle ja joissain tapauksissa tarkastus koskee koko kaupunkia.

Tarkastus voi koskea esim.

- avustuksia, jolloin tarkastetaan ovatko myönnetyt avustukset ja tilitykset hyväksytty ohjeiden ja päätösten mukaisesti.
- jonkin palveluyksikön/alueen hallintoa ja taloutta, jolloin varmistetaan, että hallintoa ja taloutta on hoidettu asianmukaisesti noudattaen lainsäädäntö ja kaupungin ohjeistuksia.
- jonkin ostopalvelun tai puitesopimuksen sopimusaikaista valvontaa.
- hankintoja, jolloin tavoitteena on varmistaa, että tarkastetuissa hankinnoissa noudatetaan hankintalainsäädäntöä ja kaupungin hankintaohjeistusta.
- konserniyhtiötä, jolloin tavoitteena on varmistaa, että yhtiö on järjestänyt hallintonsa noudattaen osakeyhtiölakia, muuta lainsäädäntöä sekä kaupungin konserniohjetta ja muita ohjeita ja toimii muutoinkin omistajan tahdon ja hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti.
- rakennushanketta, jolloin tavoitteena on varmistaa, että rakennushanke on toteutettu hankesuunnitelman mukaisesti hankintalakia ja kaupungin hankintaohjeistusta noudattaen.

2.5. ILMIANTOKANAVA

Ilmiantokanava on luottamuksellinen ja anonyymi väylä, jonka kautta työntekijät, luottamushenkilöt ja alihankkijat voivat ilmoittaa havaitsemistaan väärinkäytösepäilyistä, laittomasta tai epäeettisestä toiminnasta. EU:n ilmoittajansuojelulakien vuoksi yli 50 henkeä työllistävien organisaatioiden on pakko perustaa tällainen kanava.

Vantaan kaupungilla ilmiantokanava on organisoitu siten, että ilmoituslomake löytyy kaupungin internet-sivuilta.

Ilmiantokanavaan tehtyt ilmiannot menevät tiedoksi sisäiselle tarkastukselle, joka ryhtyy asiassa tarvittaviin toimenpiteisiin.

Ilmiantokanavat ovat merkittävä työkalu korruptiontorjunnassa:

- Pelotevaikutus: Jo kanavan olemassaolo viestii, että asiattomuuksista voi ilmoittaa helposti, mikä vähentää korruption riskiä.
- Riskien tunnistaminen: Kanavat auttavat tunnistamaan ja selvittämään korruptiivista toimintaa, jolloin voidaan puuttua siihen ajoissa.
- Avoimuus ja läpinäkyvyys: Ne rakentavat kulttuuria, jossa korruptio ei voi piillä varjoissa ja edistävät rehellisyyttä ja avoimuutta.
- Ilmoittajansuoja: Lainsäädäntö, kuten ilmoittajansuojelulaki, suojaa ilmoittajia vastatoimilta, mikä on ratkaisevaa, jotta he uskaltavat toimia.
- Työntekijöiden osallisuus: Ne antavat työntekijöille kanavan ilmoittaa epäilyistään ilman pelkoa.

Ilmiantokanavan tehokkuus edellyttää, että työntekijät, kuntalaiset ja muut sidosryhmät ovat tietoisia kanavan olemassaolosta ja ilmoittajansuojelusta. Tämä edellyttää työntekijöiden perehdytystä ja yleistä tiedotusta asiasta.

Ilmiantokanava antaa mahdollisuuden myös tehdä perusteettomia ilmoituksia, jopa kiusantekotarkoituksessa. Tämä on valitettavaa, mutta ei poista niitä merkittäviä hyötyjä, mitä tällä kanavalla on korruption torjunnassa.

Ilmiantokanava ei toki ole ainoa tapa ilmoittaa havaitsemastaan korruptiosta ja väärinkäytöksestä. Ilmoituksen voi tehdä myös esihenkilöille, kaupungin juristeille, ylimmälle johdolle tai sisäiselle tarkastukselle suoraan käyttämättä ilmiantokanavaa.

Ilmoituksen voi tehdä myös ulkopuoliselle viranomaiselle. Jos epäilee, että viranomainen tai muu julkista tehtävää hoitava taho toimii väärin, voi tehdä kantelun eduskunnan oikeusasiamiehelle tai oikeuskanslerille. Kantelua ei voi tehdä nimettömänä. Oikeuskanslerin virastolla on myös keskitetty ulkoinen ilmiantokanava, jos sisäiseen ilmiantokanavaan ilmoittaminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista.

Jos epäilet kartellia tai muuta kilpailunrajoitusta, voi ottaa yhteyttä Kilpailu- ja kuluttajavirastoon. Virastolla on myös käytössä [vihjelomake](#).

Jos epäilet verovilppiä, anna [vihje Verohallinnolle](#).

2.6. SISÄINEN VALVONTA JA RISKIENHALLINTA

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta muodostaa keskeisen osan kaupungin korruptiontorjuntaa. Sen tavoitteena on ehkäistä, havaita ja korjata toiminnan riskejä sekä varmistaa päätöksenteon laillisuus, läpinäkyvyys ja asianmukainen dokumentointi. Sisäinen valvonta toteutuu osana päivittäistä johtamista ja toiminnan ohjausta, ja sen periaatteet koskevat kaikkia toimielimiä, viranhaltijoita ja työntekijöitä.

Sisäinen valvonta muodostaa keskeisen osan kunnan korruptiontorjuntaa ja kokonaisvaltaista riskienhallintaa. Sen tavoitteena on ehkäistä ja havaita väärinkäytöksiä sekä varmistaa, että kunnan taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet saavutetaan laillisesti, tehokkaasti ja läpinäkyvästi. Sisäisen valvonnan periaatteet koskevat kaikkia toimielimiä, viranhaltijoita ja työntekijöitä, ja se toteutuu osana normaalia johtamista sekä toimintaprosesseja.

Korruptiontorjunnan riskit otetaan huomioon sisäisen valvonnan suunnittelussa ja vuosittaisessa riskienarvioinnissa, erityisesti niissä toiminnoissa, joissa taloudellisten resurssien käyttö tai päätöksenteko altistavat väärinkäytöksille. Tällaisia ovat muun muassa hankinnat, sopimushallinta, varojen ja omaisuuden käyttö, lupa- ja valvontatehtävät sekä avustusten ja tukien myöntäminen. Kaikki keskeiset päätökset, toimien perusteet ja hyväksynnät dokumentoidaan siten, että niiden kulku ja perustelut ovat jälkikäteen tarkastettavissa.

Esihenkilöillä on keskeinen vastuu sisäisen valvonnan toteuttamisesta ja omien vastuualueidensa valvonnan järjestämisestä. He vastaavat siitä, että toiminnan taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet toteutuvat asetettujen sääntöjen, ohjeiden ja hyväksytyjen menettelytapojen mukaisesti. Esihenkilöt huolehtivat myös siitä, että mahdolliset puutteet, riskit tai epäselvyydet tunnistetaan, käsitellään viivytyksettä ja raportoidaan asianmukaisesti. Lisäksi heidän

tehtävänä on varmistaa, että henkilöstö tuntee sisäisen valvonnan menettelyt ja toimii niiden mukaisesti.

2.7. PÄÄTÖKSENTEKOPROSESSI

Päätöksentekoprosessi on tunnistettu korruption riskialueeksi, koska siinä voidaan virka-asemaa, toimi- tai vaikutusvaltaa väärinkäyttäen tavoitella oikeudetonta etua yksittäiselle toimijalle yleisen edun vastaisesti. Kunnallinen päätöksenteko edustuksellisena demokratiana perustuu vahvaan luottamukseen kaupunkilaisten ja luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden välillä, jota korruptio ja hyvän hallinnon vastainen toiminta heikentävät. Päätöksentekoprosessi on korruption riskialueena kaupungin kannalta hyvin keskeinen, sillä se on kiinteä osa jokaista muuta riskialuetta.

Korruption ilmenemismuotoja päätöksentekoprosesseissa

- Epäasiallinen vaikuttaminen, painostaminen (ml. sosiaalinen media)
- Salailu ja julkisuusperiaatteen noudattamatta jättäminen
- Yleisen edun ja puolueettomuuden vaarantavat kaksoisroolit ja sidonnaisuudet
- Vaihtokaupat oikeudettoman edun tavoittelun muotona
- Esteellisten osallistuminen päätöksentekoon
- Vallan tarkoituksellinen keskittäminen
- Päätösten perustelemattomuus ja tosiseikkojen pimittäminen
- Toimivallan ylittäminen tai päätöksenteon viivyttäminen

Kun halutaan torjua korruptiota päätöksenteossa, on jokaisella mukana olevalla taholla roolinsa asiassa niin kaupungin viranhaltijoilla ja työntekijöillä kuin luottamushenkilöllä. Tuntemus korruption esiintymismuodoista päätöksentekoprosesseissa edusauttaa niiden tunnistamista. Jokaisen tulee ymmärtää lainsäädännön, hallintosäännön, ohjeiden ja yhteisten pelisääntöjen noudattamisen merkitys korruption torjunnassa. Kun kaikissa tilanteissa toimitaan lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden mukaisesti, pienennetään

mahdollisuutta siihen, että korruptiolla pystyttäisiin vaikuttamaan päätösten sisältöön. Avoin ja läpinäkyvä päätöksentekoprosessi on paras korruption torjuntakeino.

Päätösten perustelemattomuus ja tosiseikkojen pimittäminen

Esittelijän velvollisuutena on selvittää tosiseikat ja sovellettavat säännökset riippumattomasti, asiantuntevasti ja huolellisesti. Päätösehdotus tulee perustella lainsäädännön osoittamilla tosiseikoilla kattavasti ja läpinäkyvästi, mikä ehkäisee vallan väärinkäyttöä. Myös esittelystä poikkeava päätös on perusteltava tosiseikoilla lain mukaisesti. Velvollisuus päätöksen perusteluun on päätöksen tehneillä tai sen puolesta äänestäneillä luottamushenkilöillä.

Päätöksentekoon osallistuneella, jos hän on tehnyt vastaehdotukseen tai äänestänyt päätöstä vastaan, sekä asian esittelijällä, jos päätös poikkeaa päätösehdotuksesta, on oikeus ilmoittaa asiasta eriävä mielipide. Eriävän mielipiteen ilmoittanut esittelijä tai päätöstä vastaan äänestänyt tai vastaehdotuksen tehnyt toimielimen jäsen vapautuvasta päätöksen tuottamasta oikeudellisesta vastuusta.

Vastapalvelukset oikeudettoman edun tavoittelun muotona

Päätösten perustelut on esitettävä läpinäkyvästi ja avoimesti tosiseikkojen ja kaupungin tehtävien ja toimivallan näkökulmasta hyväksyttävässä tarkoituksessa. Päätöksentekoon ei ole sallittua vaikuttaa lainmukaisen päätöksentekoprosessin taustalla oman edun ajamiseksi painostamalla tai lupaamalla vastapalveluksia. Kiitollisuudenvelka tai keskinäinen lojaliteetti voivat aiheuttaa korruptioriskin.

Toimivallan ylittäminen

Toimivallan käytön tulee perustua lainsäädäntöön ja hallintosäännön täsmällisiin toimivaltamääräyksiin. Ylempi viranomainen voi puuttua alemman viranomaisen toimivaltaan kuuluihin asioihin vain nimenomaisen säännöksen perusteella. Jos toimivalta kuuluu viranhaltijalle, ei ylempi toimielin voi antaa

määräyksiä siitä, kuinka viranhaltijan tulee päätöksensä tehdä. Jos toimivalta kuuluu kaupunginhallitukselle, ei kaupunginvaltuusto voi määrätä, kuinka kaupunginhallitus asiassa päättää. Toisinaan on tapana viedä asia kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi, vaikka toimivalta onkin kaupunginhallituksella. Tällöin kaupunginvaltuuston päätöstä pidetään ns. periaatepäätöksenä, joka voi antaa poliittista ohjausta, mutta ei sitovaa määräystä myöhemmästä päätöksenteosta.

Päätöksenteossa tulee kunnioittaa toimivaltarajoja ja kirjata päätökseen toimivallan peruste. Viranomaisen on käytettävä toimivaltaansa ainoastaan laissa annettuun tarkoitukseen. Omaa etua tavoitteleva tai mielivaltainen päätöksenteko on vallan väärinkäyttöä.

2.8. JULKISUUSPERIAATE JA LÄPINÄKYVYYS

Julkisuuslain tarkoituksena on edistää viranomaistoiminnan avoimuutta, jolloin viranomaisten asiakirjat ovat pääsääntöisesti julkisia, ja niiden salaaminen on mahdollista vain laissa säädetyin perustein. Avoimuus lisää kuntalaisten luottamusta hallintoon ja vähentää korruption epäilyksiä. Tiedon saamista ei saa rajoittaa ilman asiallista ja laissa säädettyä perustetta eikä enempää kuin suojattavan edun vuoksi on tarpeellista. Laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä.

Julkisuuslain säännösten lisäksi kuntalaissa on säädetty velvollisuudesta tiedottaa kaupungin toiminnasta ja siitä, miten päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa. Tiedottamisvelvollisuus koskee kaikkea kaupungin toimintaa ulottuen kuntayhtymiin, kuntien tytäryhteisöihin sekä yhteistyöhankkeisiin. Kaupungin on huolehdittava toimielinten käsittelyyn tulevien asioiden valmisteluun liittyvien tietojen julkaisemisesta yleisessä tietoverkossa. Kaupungin ilmoitukset julkaistaan yleisessä tietoverkossa sekä tarpeen mukaan myös muissa välineissä. Kuntalaissa on säädetty 109 §:ssä kunnan järjestämiä palveluja ja kaupungin toimintaa koskevien keskeisten tietojen sekä valtuuston, kaupunginhallituksen ja lautakuntien pöytäkirjojen julkaisemisesta yleisessä tietoverkossa.

Avoimuus ja tietojensaantioikeudet ennaltaehkäisevät korruptiontorjunnassa viranomaisten epäasiallisia ja lainvastaisia toimintatapoja, sekä mahdollistavat vaikutusvallan väärinkäytön havaitsemisen ja päätöksenteon lainmukaisuuden arvioinnin. Julkisuuslain ja kuntalain säännösten tarkoituksena on edistää avoimuutta ja mahdollistaa kaupungin toiminnan ja hallinnon ulkoisen valvonnan, esteellisyyssäännösten noudattamisen sekä päätöksentekoon sisältyvien tosiasia-perusteluiden esittämisen arvioinnin. Avoimuus ja julkisuus edistävät myös luottamusta kaupungin viranomaistoimintaan.

Virkusta löytyy [ohje julkisuuslain mukaisiin tietopyyntöihin vastaamisesta](#).

2.9. JULKISET HANKINNAT

Julkiset hankinnat ovat korruption varsin yleinen riskialue, koska hankintojen taloudellinen merkitys on suuri. Hankintoihin liittyvän korruption tarkoituksena on jonkun yksittäisen toimijan suosinta, jolloin toimija voi saada oikeudetonta taloudellista tai muuta hyötyä antamansa lahjoman vastineeksi. Korruptio vaarantaa hankintojen avoimen ja tehokkaan kilpailuttamisen sekä tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun sekä vaarantaa verovarojen laillisen ja tuloksellisen käytön. Useamman henkilön salainen yhteistyö voi mahdollistaa perusteettoman laskutuksen sekä kilpailutettujen sopimusten ulkopuoliset ohistot, joihin voi liittyä taloudellisen hyödyn tavoittelu.

Ilmenemismuotoja:

- Lainvastaiset suoramankinnat
- Vaikuttaminen hankintaprosessiin
- Hankintasopimusten valvonnan laiminlyönnit ja lainvastaiset sopimusmuutokset
- Esteellisyyksien ja kaksoisroolien huomioimatta jättäminen hankintaprosessissa

Suosinta, syrjintä ja räätälöinti

Kaikkien hankintoja tekevien henkilöiden ja hankinnoista päättävien tulee toimia hallinnon oikeusperiaatteiden mukaisesti, kieltäytyä taloudellisten etuuksien vastaanottamisesta, kehittää jatkuvasti hankintaosaamistaan ja noudattaa ohjeistettuja hankintamenettelyitä. Hankintojen asiantuntemuksen kehittämisellä turvataan kyvykyys tehdä kaupungin toimintaa kehittäviä innovatiivisia hankintoja hankintalain säännösten mukaisesti. Keskitetyllä ja riippumattomalla hankintatoimella, kirjatulla ohjeilla ja prosesseilla ehkäistään hankintojen räätälöintiä toimittajien suosimiseksi tai syrjimiseksi. Harkituilla ja oikeasuhteisilla kelpoisuusehdoilla sekä valintakriteereillä varmistetaan kilpailuolosuhteiden hyödyntäminen ja tarjoajien tasapuolinen kohtelu. Hankintatoimen asiantuntijat osallistuvat tarjousten vertailuun ja päätöksenteon valmisteluun. Hankintamenettelyihin liittyvät vaaralliset työyhdistelmät kartoitetaan ja poistetaan.

Lainvastaiset suoramankinnat ja suoramankinnan tosiasiallisten perusteiden häivyttäminen

Lainvastaisia suoramankintoja ehkäistään aktiivisella kilpailuttamisella, julkisella hankintakalenterilla ja suoramankintapäätösten oikeudellisten perusteiden läpinäkyvällä kirjaamisella. Suoramankinnan perusteiden tulee olla hankintalain mukaiset, eikä niitä tule hämärtää hyvän hallinnon vastaisesti. Suoramankintojen perusteisiin pyydetään aina toimialan ja hankinnan palveluyksikön juristin kannanotto. Kynnysarvon ylittäviin suoramankintoihin käytetään tarvittaessa otto-oikeutta. Kaikista kansallisen kynnysarvon ylittävistä suoramankinnoista tehdään suoramankintailmoitukset.

Sopimusten valvonnan laiminlyönnit ja lainvastaiset sopimusmuutokset

Tehokas sopimusvalvonta edellyttää tiedonhallinnan, päätöksenteon sekä sopimushallinnan vastuiden ja menettelytapojen määrittämistä.

Sopimushallinnan avulla seurataan hankintojen perustumista lainmukaisiin hankintamenettelyihin, ehkäistään hankintojen pilkkomista sekä varaudutaan tuleviin kilpailutuksiin. Hankintojen sopimuskauden aikaisen valvonnan toteuttamiseksi on kullekin sopimukselle nimetty vastuuhenkilö, joka valvoo sopimuksen ehtojen noudattamista, lisätilausten lain- ja sopimuksenmukaisuutta, hinnankorotuksia sekä laskutuksen asianmukaisuutta. Julkisen tiedon tulee olla tasapuolisesti kaikkien saatavissa. Hyvä tiedon- ja sopimushallinta parantavat sisäisen valvonnan tehokkuutta.

Hankintoja tehtäessä on noudatettava [kaupungin hankintaohjetta](#), [sopimushallinnan ohjetta](#) ja [pienhankintoja koskevaa ohjeistusta](#).

2.10. MAANKÄYTTÖ- JA RAKENTAMINEN

Maankäyttö ja rakentaminen on korruption kannalta erityisen haasteellinen, kun tekemissä ollaan suurten taloudellisten intressien, tarjouskilpailujen, yhdyskuntasuunnittelun, poliittisen päätöksenteon ja julkisten hankintojen kanssa.

Korruption ilmenemismuodot maankäytössä ja rakentamisessa

- Vaikutusvallan väärinkäyttö: Vaikutusvaltaa voidaan käyttää epäeettisesti esimerkiksi kaavoituspäätöksiä tai rakennuslupien myöntämistä koskevissa asioissa.
- Lahjonta ja etuuksien antaminen: Voi ilmetä henkilökohtaisten etujen, kuten matkojen tai kestityksen tarjoamisena vastineeksi suotuisista päätöksistä
- Suosinta ja eturistiriidat: Viranhaltijat tai päättäjät saattavat suosia tiettyjä yrityksiä tai henkilöitä, joilla on läheisiä suhteita heihin.
- Julkiset hankinnat: Korruptioriskejä esiintyy usein julkisten hankintojen yhteydessä, jossa päätöksentekoon saatetaan yrittää vaikuttaa laittomin keinoin.
- Tarjouskartellit ja kilpailun vääristämiset: Urakoitsijat sopivat etukäteen hinnoista tai siitä, kuka voittaa kilpailutuksen. Heikentää julkisten hankintojen avoimuutta ja nostaa kustannuksia.
- Rakennusurakoissa: Korruptio voi ilmetä epäasiallisena yhteistyönä urakoitsijoiden kanssa sekä perusteettomana laskutuksena. Laskutetaan

materiaaleja tai työvaiheita, joita ei ole tehty, tai käytetään perusteettomasti suurenneltuja määriä ja hintoja.

Korruptoitunut toiminta syö kaupungin taloudellisia resursseja heikentää verovarojen vastuullista käyttöä, mikä pitkällä aikavälillä voi lisätä kaupunkilaisten verotaakkaa ja hidastaa alueellista kehitystä.

Korruption ennaltaehkäisy maankäytössä ja rakentamisessa

Korruptiota voidaan torjua maankäytössä ja rakentamisessa eettisillä periaatteilla ja selkeillä pelisäännöillä, joita noudattavat sekä julkinen sektori että yritykset. Suurilla yrityksillä onkin yleensä eettiset periaatteensa (code of conduct). Vantaan kaupungin työntekijöitä ja luottamushenkilöitä ohjaavat kaupungin [ohje vieraanvaraisuudesta](#).

Julkisten hankintojen hankintaprosessit tulee olla avoimia ja läpinäkyviä.

Julkisten hankintojen toteuttaminen tulee tehdä huolellisesti suunnitellen, jotta valintaperusteet oikeasti johtavat kokonaistaloudellisesti edullisimman tarjouksen valintaan eikä tarjoajilla ole mahdollisuutta käyttää hyväkseen tarjousprosessissa olevia puutteita.

Kaavoituksessa ja erilaisten lupien myöntämisessä kuten rakennuslupien myöntämisessä on tärkeää varmistaa, että kaikki vaiheet ovat avoimia ja helposti kansalaisten ja sidosryhmien tarkasteltavissa. Julkinen valvonta on yksi tehokkaimmista keinoista estää korruptiota. Päätöksenteon tulee olla aiemman johdonmukaisen linjan mukaista ja yhdenvertaista kaikkien kohdalla. Päätökset perustellaan huolellisesti hallintolain edellyttämällä tavalla. Päätöksen perusteluissa esitetään ratkaisuun vaikuttaneet seikat ja selvitykset, joiden perusteella osoitetaan asian tasapuolinen ja puolueeton päätöksenteko

Päätöksentekoon osallistuvien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden mahdollinen maan - ja kiinteistön omistus, kaksoisroolit, sidonnaisuudet ja eturistiriidat on tunnistettava ja henkilöiden on jäävättä itsensä asianmukaisesti.

Kaupunki varmistaa kaavoituksessa ja maankäytössä oikea-aikaisella ja aktiivisella tiedottamisellaan sekä toiminnan ja päätöksenteon läpinäkyvyydellä oikean ja riittävän tiedon saatavuutta.

2.11. AVUSTUKSET

Avustuksiin liittyvä korruptio tarkoittaa tilanteita, joissa julkisia avustuksia käytetään väärin henkilökohtaisen edun tavoitteluun tai ohjataan muualle kuin niihin tarkoituksiin, joihin ne on myönnetty.

Korruptio voi näyttäytyä esimerkiksi seuraavina tekoina:

1. Väärien tai harhaanjohtavien tietojen antaminen avustuksen saamiseksi
2. Avustusten ohjaaminen väärään käyttöön
3. Hanke jää toteuttamatta, mutta avustus nostetaan silti
4. Eturistiriidat ja suosiminen, epäasiallinen painostus
5. Lahjonta

Korruptiota voidaan ehkäistä avustusprosesseissa seuraavilla keinoilla:

- avoin ja helposti ymmärrettävä avustusten hakuprosessi
- selkeät ja valvotut raportointivelvoitteet
- satunnaistarkastukset ja riippumattomat auditoinnit
- esteellisyysääntöjen noudattaminen

Vantaan kaupungilla noudatetaan avustusten myöntämisessä ja hakemisessa avustusten yleisiä myöntämisperiaatteita sekä avustuslajikohtaisia periaatteita ja ohjeita.

Avustuksia myönnetään toimintaan, joka Vantaan kaupungin arvojen ja strategian mukaista toimintaa ja tukee aktiivista kansalaistoimintaa tai täydentää kaupungin omaa palvelutoimintaa.

Avustus on käytettävä siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty.

Avustuksen saajan tulee laatia käyttöselvitys, josta selviää, että avustus on käytetty siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty. Mikäli hyväksyttävää käyttöselvitystä ei toimiteta, avustus voidaan periä takaisin.

Vantaan kaupungilla on oikeus tarkastaa avustuksen saajan toimintaa, hallintoa ja kirjanpitoa siinä laajuudessa, kuin avustuksen myöntäjä katsoo tarpeelliseksi avustusten ehtojen mukaisen käytön toteutukseksi. Tarkastuksen voi tehdä kaupungin sisäinen tarkastus tai tarkastusta tekemään voidaan palkata ulkopuolinen taho.

2.12. VIRANHALTIJOIDEN JA TYÖNTEKIJÖIDEN VALINTAPROSESSIT

Rekrytointi ja valintaprosessi ovat kaupungin henkilöstöjohtamisen kannalta keskeisiä vaiheita, joissa korruption, epäasiallisen vaikuttamisen, suosinnan ja sidonnaisuuksien riskit voivat realisoitua. Virka- ja työsuhteisten henkilöiden rekrytointiprosesseissa on mahdollista suosia yksittäistä prosessiin osallistuvaa. Lähipiirin suosiminen ja poliittisin perustein tehty valinnat sekä niihin liittyvä päätöksenteko ovat yleisimpiä korruption ilmenemismuotoja. Korruptiolle altistavat vallan keskittyminen, poliittinen tai epäeettinen ohjaus, sekä eri toimijoiden keskinäinen lojaliteetti ja vastavuoroiset palvelukset. Riskinä voi olla, että nimityksiä ei tehdä asiantuntijuuden vaan tietyn hakijan ominaisuuksien perusteella räätälöityjen kriteerien tai ansiovertailujen puolueellisen suorittamisen perusteella. Näillä riskeillä on suora vaikutus palvelujen laatuun, henkilöstön osaamiseen, kaupungin maineeseen ja kuntalaisten luottamukseen.

Alempana määritellään kaupungin periaatteet ja menettelytavat, joilla rekrytointien väärinkäytökset ja mahdolliset korruptioriskit ehkäistään systemaattisesti.

Avoimuus ja läpinäkyvyys

Vantaan kaupunki varmistaa, että rekrytointiprosessit ovat lähtökohtaisesti avoimia ja läpinäkyviä. Tämä tarkoittaa:

- rekrytointitarpeen perustelemista kaupungin henkilöstöstrategian ja talouden raamin mukaisesti
- valintaperusteiden selkeää, tehtävään liittyvää ja julkista määrittelyä
- prosessin kulun ja aikataulujen dokumentointia
- päätösten perustelujen kirjaamista siten, että ne kestävät ulkopuolisen tarkastelun.

Avoimuus tukee kuntalain, hallintolain ja kaupungin omien eettisten periaatteiden vaatimuksia.

Eturistiriitojen ja sidonnaisuuksien hallinta

Kaupungin työntekijöillä ja luottamushenkilöillä on velvollisuus tunnistaa ja ilmoittaa sidonnaisuudet, jotka voivat vaikuttaa rekrytointiprosessin puolueettomuuteen. Kaupunki edellyttää, että:

- rekrytointiin osallistuvat arvioivat esteellisyytensä
- sidonnaisuudet ilmoitetaan sovittujen käytäntöjen mukaisesti
- mahdollinen esteellisyys dokumentoidaan ja huomioidaan prosessin vastuujärjestelyissä.

Eturistiriitojen asianmukainen käsittely vahvistaa sekä sisäistä että ulkoista luottamusta kaupungin rekrytointeihin.

Yhdenvertaiset ja objektiiviset arviointikriteerit

Vantaan kaupungin rekrytoinnit perustuvat tehtävän kelpoisuus- ja osaamisvaatimukseen sekä yhdenvertaisiin arviointiperusteisiin. Kaupunki varmistaa, että:

- arviointikriteerit ovat ennalta määriteltyjä, läpinäkyviä ja tehtävään sidottuja
- hakijoita kohdellaan yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi
- arviointimenetelmät ja -työkalut ovat standardoituja ja dokumentoituja.

Arvioinnin yhdenmukaisuus tukee Vantaan kaupungin arvoja ja hyvää henkilöstöpolitiikkaa.

Lahjonnan torjunta ja epäasiallisen vaikuttamisen estäminen

Vantaan kaupunki noudattaa ehdotonta linjaa lahjonnan ja epäasiallisen vaikuttamisen ehkäisemiseksi. Rekrytointiin osallistuvat eivät saa ottaa vastaan:

- lahjoja
- etuja
- vieraanvaraisuutta
- muita suoraan tai epäsuorasti vaikuttavia kannustimia.

Kaikki epäasiallisen vaikuttamisen yritykset raportoidaan kaupungin sisäisten ohjeiden mukaisesti. Kaupunki ylläpitää työyhteisökulttuuria, jossa vaikuttamisyrityksiin puututaan määrätietoisesti ja matalalla kynnyksellä.

Kelpoisuuksien ja taustatietojen luotettava varmistaminen

Hakijoiden pätevyys ja taustatiedot tarkistetaan yhdenvertaisin ja luotettavin menettelyin kaikissa kaupungin toimialoissa. Tarkistusten tulee olla riippumattomia, dokumentoituja ja yhtenäisiä. Kaupunki varmistaa, että:

- meriitit on todennettavissa virallisista lähteistä
- tarkistusprosessissa ei ole aiheettomia eroja hakijoiden välillä
- rekrytointipäätökset perustuvat varmistettuihin tietoihin.

Vantaan kaupunki on sopinut Suojelupoliisin kanssa henkilöturvallisuusselvitysten yhteistyöstä vuonna 2024.

Henkilöturvallisuusselvitysten tarkoitus on ennaltaehkäistä kansallista turvallisuutta vaarantavaa toimintaa. Henkilöturvallisuusselvityksessä tarkastellaan ihmisen taustoja, jotta hänen luotettavuutensa voidaan varmistaa. Turvallisuusselvitysten tarkoitus on estää Suomen turvallisuudelle tärkeiden tietojen päätyminen vääriin käsiin. Selvityksessä tarkastellaan esimerkiksi sitä, onko ihminen syyllistynyt rikokseen tai onko hänellä taloudellisia vaikeuksia, jotka voisivat altistaa hänet painostukselle tai muulle epäasialliselle vaikuttamiselle. Turvallisuusselvityksiä voidaan tehdä rekrytointien yhteydessä ja myös takautuvasti jo virka- tai työsuhteessa oleville henkilöille.

Rekrytointiin osallistuvien osaaminen ja tuki

Vantaan kaupunki varmistaa, että rekrytointeja toteuttavat henkilöt saavat:

- riittävän koulutuksen korruptiontorjunnasta
- ohjeistuksen esteellisyydestä, tietosuojasta ja hyvistä käytännöistä
- tukea haastaviin ja poikkeuksellisiin rekrytointitilanteisiin.

Osaamisen vahvistaminen lisää prosessin laatua ja vähentää virhe- ja väärinkäytösriskejä.

Vantaan kaupungin [palvelussuhdekäsikirjassa](#) on annettu tarkempia ohjeita henkilöstön palvelukseen ottamisesta, pääsääntönä olevasta julkisesta hakumenettelystä, avoimesta työpaikasta ilmoittamisesta, henkilöarviointien käytöstä ja ansioiden vertailemisesta.

2.13. KORRUPTION ILMENEMISMUOTO – LAHJAN VASTAANOTTO

Noudatamme kaupungin vieraanvaraisuudesta ja edun vastaanottamisesta annettuja ohjeita. Myös muu henkilökohtaisen hyödyn tavoittelu voidaan rinnastaa lahjomaan. Lahjoman vastaanottaminen ja virka- aseman väärinkäyttäminen on rikoslaissa säädetty rangaistavaksi.

Vieraanvaraisuuteen, lahjoihin ja edustamiseen liittyvät menettelyt ovat keskeinen osa korruptiontorjuntaa. Organisaatio noudattaa [ohjetta vieraanvaraisuudesta](#), jonka tavoitteena on estää tilanteet, joissa ulkopuolinen taho voisi vaikuttaa tai pyrkiä vaikuttamaan henkilöstön päätöksentekoon tai toimintaan epäasiallisesti.

Vieraanvaraisuus on sallittua ainoastaan silloin, kun se on kohtuullista, tavanomaista ja satunnaista eikä siihen liity vastapalveluksen odotusta. Arvorajat, mahdolliset hyväksymisprosessit ja ilmoitusvelvollisuudet noudattavat organisaation voimassa olevaa ohjeistusta. Kaikesta vieraanvaraisuudesta, joka ylittää ohjeistuksessa asetetut rajaukset, on tehtävä ilmoitus ja pyydettyä ennakko hyväksyntä esihenkilöltä. On huomioitava, että esihenkilön hyväksyntä ei vapauta viranhaltijaa tai työntekijää vastuusta, jos vieraanvaraisuus katsotaan jälkikäteen laittomaksi.

Toimialakohtaiset ja tehtäväkohtaiset riskit arvioidaan säännöllisesti, ja erityistä huomiota kiinnitetään niihin prosesseihin, joissa ulkopuolinen vaikuttaminen on todennäköisintä, kuten hankintoihin, lupaprosesseihin, valvontatehtäviin ja

asiakassuhteisiin. Riskienhallinnan toimenpiteisiin sisällytetään vieraanvaraisuuden seuranta sekä tarvittavat rajoitukset tai lisäohjeet.

Henkilöstölle järjestetään säännöllistä koulutusta vieraanvaraisuuden rajoista ja riskitilanteista. Koulutus on osa perehdytystä ja jatkuvaa osaamisen kehittämistä. Ohjeistuksen noudattamista valvotaan lahja- ja vieraanvaraisuusrekisterin, sisäisten tarkastusten sekä esihenkilöiden jatkuvan seurannan avulla. Mahdolliset rikkomukset käsitellään organisaation kurinpitomenettelyn mukaisesti.

Vieraanvaraisuutta koskevat periaatteet sovitetaan yhteen organisaation eettisten ohjeiden, esteellisyys- ja sidonnaisuuskäytäntöjen sekä hankintapolitiikan kanssa, jotta toimintatavat muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden ja tukevat läpinäkyvää sekä vastuullista päätöksentekoa.

3. VANTAAN KAUPUNGIN KORRUPTIOTORJUNNAN TOIMINTAMALLI

Ennaltaehkäisemme korruptiota

Korruptiontorjunnan ja havaitsemisen oikeudellisen perustan muodostavat perustuslain oikeusvaltioperiaate, hyvän hallinnon oikeusperiaatteet, kaupungin toiminnan avoimuus ja julkisuus. Merkittävin osa-alue korruptiontorjunnassa on johdon esimerkillä johtaminen sekä ennaltaehkäisevän toimintakulttuurin luominen organisaatioon. Puutemme johdonmukaisesti korruptioon sekä ennaltaehkäisemme puuttumattomuuden kulttuurin muodostamista; tavoitteemme on nollatoleranssi korruptioon. Edistämme korruptiontorjuntaa säännöllisellä viestinnällä ja koulutuksella.

Puutemme tehokkaasti korruptioon

Tehokas korruptiontorjunta perustuu suunnitelmallisen korruptiolle altistavien tekijöiden ja korruption aikaisemmin todettujen ilmenemismuotojen tunnistamisen sekä havaitsemiseen. Tämä onnistuu organisaatiossa systemaattisen ja koordinoitun toiminnan avulla. Määritämme havaittujen riskialueiden ja ilmenemismuotojen perusteella riippumattomat ja tehokkaat ennaltaehkäisyn ja valvonnan toimenpiteet. Kaupungin ylin johto luo toimintatavat, jotka ehkäisevät puuttumattomuuden kulttuurin rakentumista.

Selvitämme korruptioepäilyt riippumattomasti

Johdonmukaisen ja tuloksellisen korruptiontorjunnan varmistamiseksi rakennamme tehokasta ja toimivaa sisäistä valvontaa korruptiotorjunnan tueksi. Lisäksi hyödynnämme riippumatonta ja objektiivista sisäistä tarkastusta sekä turvallista ja luottamuksellista ilmoituskanavaa. Objektiivisesti, asiantuntevasti ja huolellisesti suoritettujen korruptioepäilyjen tarkastuksen tulokset käsittelemme riippumattomasti ja puolueettomasti hyödyntäen tarvittaessa oikeudellista asiantuntija apua. Todennettuihin väärinkäytöksiin reagoimme oikeasuhtaisesti ja johdonmukaisesti.

Kehitämme korruptiontorjuntaa

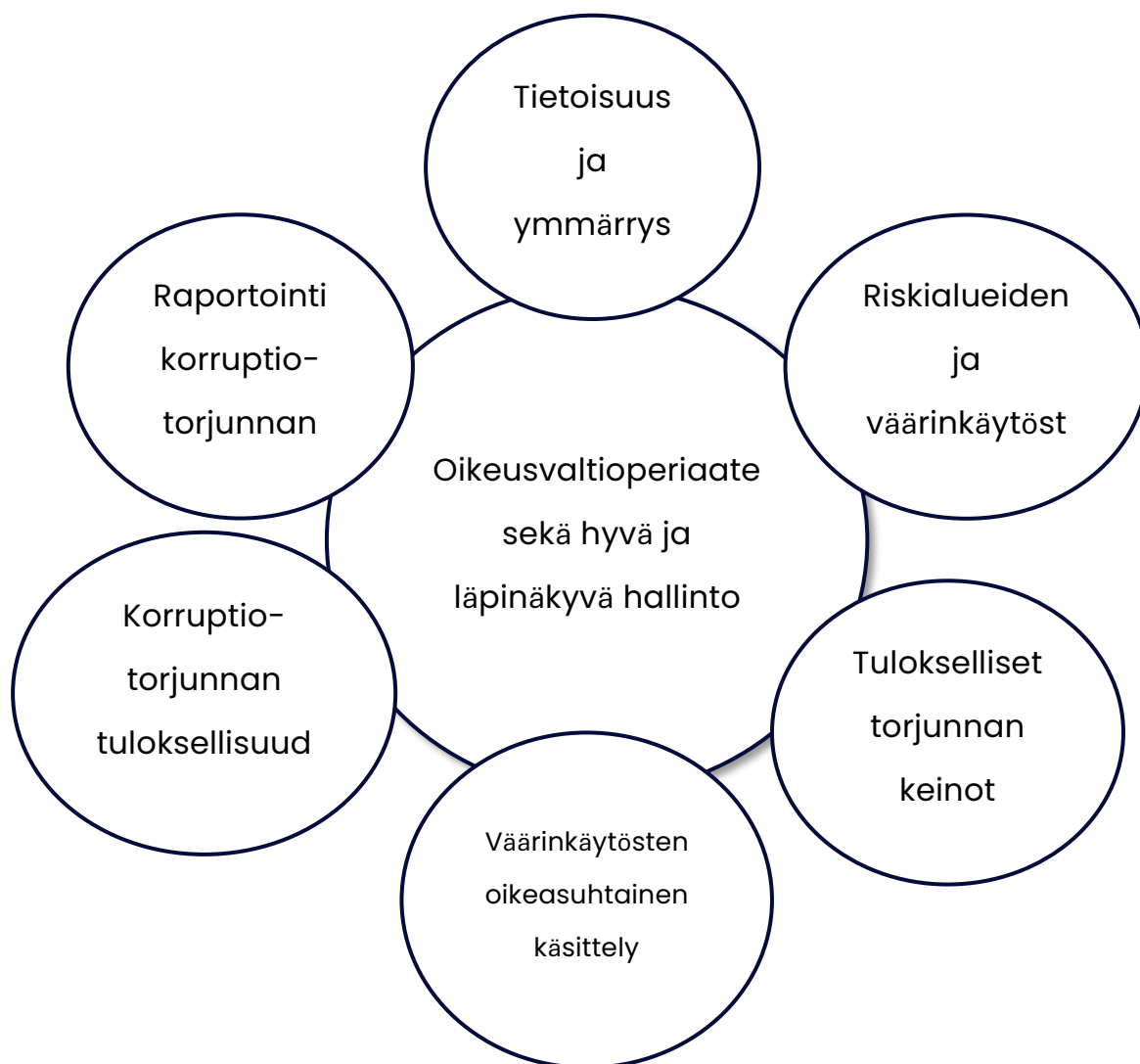
Kehitämme korruptiontorjuntaa korruptionriskien havaitsemiseksi määritettyjen tehtävien ja vastuiden sekä toimenpiteiden vaikuttavuuden ja tehokkuuden seurannan perusteella. Parannamme kyvykkyyksiämme korruption torjunnassa. Raportoimme korruption torjunnan arviointien tulokset systemaattisesti.

Sisäinen ilmoituskanava ja henkilöt

Jokaisen luottamushenkilön, esihenkilön ja työntekijän velvollisuutena on puuttua kaupungin tai sen vastuulle kuuluvassa toiminnassa havaitsemiinsa tai tietoonsa saamiinsa korruptioepäilyksiin.

Luottamushenkilöt tekevät ilmoituksen kaupunginvaltuuston tai kaupunginhallituksen puheenjohtajalle, kaupunginjohtajalle tai kaupunginlakimiehelle tai ilmiantokanavaan. Työntekijät tekevät ilmoituksen esihenkilölle, kaupunginjohtajalle, kaupunginlakimiehelle, sisäiselle tarkastajalle tai ilmiantokanavaan.

Kuva: Korruptiotorjunnan toimintamalli

**Vantaa
Vanda**

Julkaisija
Vantaan kaupunki
Konsernijohtoon ja elinvoiman
toimiala/Kuntademokratian palvelualue